

ทัศนะของพระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)
เกี่ยวกับชนชั้นผู้ปกครองในระบบการเมืองไทย

นายธวัชชัย ธรรมรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

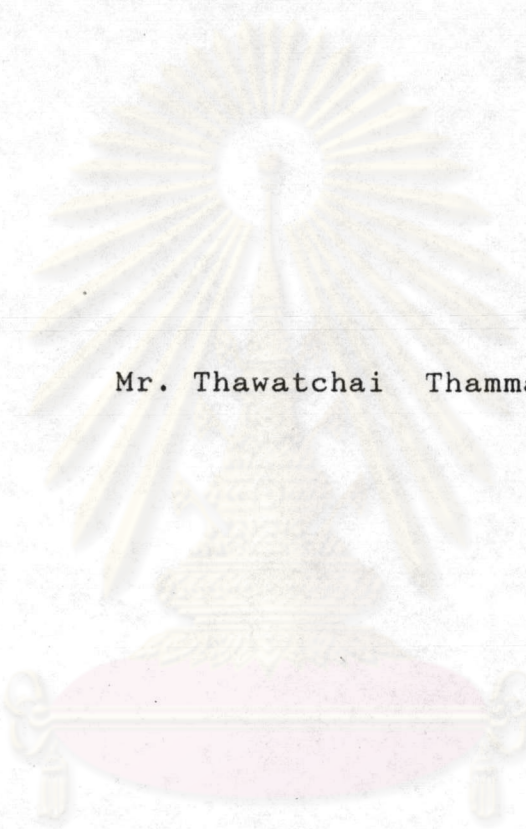
ภาควิชาการปกครอง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-058-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

VIEWS OF PHRATHEPVISUDHTHIMETHEE (PANYA NANTHA BHIKKHU)
ON THE RULING CLASS IN THE THAI POLITICAL SYSTEM

Mr. Thawatchai Thammarux

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for The Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-058-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ทัศนะของพระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) เกี่ยวกับ
ชนชั้นผู้ปกครองในระบบการเมืองไทย

VIEWS OF PHRATHEPVISUDHTHIMETHEE (PANYA
NANTHA BHIKKHU) ON THE RULING CLASS IN THE
THAI POLITICAL SYSTEM

โดย

นายธวัชชัย ธรรมรักษ์

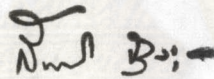
แผนกวิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สัจจรัตนารักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

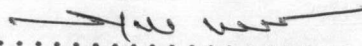

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูวธรรม)

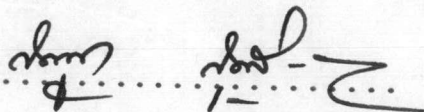
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ่องแม้ว)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สัจจรัตนารักษ์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ธวัชชัย ธรรมรักษ์ : ทศนะของพระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) เกี่ยวกับชนชั้นผู้ปกครอง
ในระบบการเมืองไทย (VIEWS OF PHRATHEPVISUDTHIMETHEE (PANYA NANTHA BHIKKHU) ON
THE RULING CLASS IN THE THAI POLITICAL SYSTEM) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.วิทยา สุจริตธนา-
รักษ์, 148 หน้า, ISBN 974-634-058-1

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึง ทศนะของท่านพระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)
ที่มีต่อระบบการเมืองของไทยโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับชนชั้นผู้ปกครอง

จากการศึกษา พบว่า ท่านปัญญานันทภิกขุ มีทัศนะว่า จุดหมายของการเมืองตามแนวทางพุทธ
ศาสนา มิใช่เพื่อความมั่นคงของระบบการปกครองหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกคน
ในระบบการเมืองรู้จักปกครองตนเองคุ้มครองตนเองและควบคุมตนเองให้ได้ รัฐที่ดีจะต้องมีจุดหมายเพื่อ
ส่งเสริมความดีงามและสร้างศีลธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน คือการปกครองโดยธรรม แต่ปัจจุบันยังไม่มี
การปกครองในลักษณะนี้ เพราะกลุ่มผู้ปกครองยังมีความเห็นแก่ตัว ไม่สามารถละตน ละความสุขส่วนตัวเพื่อ
คนส่วนใหญ่ ทางแก้ไขก็คือ ผู้ปกครองต้องเห็นว่า การเมืองกับธรรมะเป็นสิ่งเดียวกัน ถ้าแยกจากกันแล้ว
บ้านเมืองจะเสียหาย ผู้ปกครองต้องมีธรรมอยู่ในตัว อาศัยหลักธรรมเป็นเครื่องมือ เป็นแนวทางในการ
แก้ไขปัญหาและปกครองบ้านเมือง ในขณะที่ประชาชนก็ต้องสนใจธรรมะและปฏิบัติตามคำสอนให้มากขึ้น
ความสงบสุข ความดีงามก็จะเกิดขึ้นในสังคม อันเป็นจุดหมายสำคัญของการปกครอง.

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... การปกครอง
สาขาวิชา ..... การปกครอง
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C 431887 MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD:

: RULING CLASS

THAWATCHAI THAMMARUX : VIEWS OF PHRATHEPVISUDHTHIMETHEE (PANYA NANTHA BHIKKHU) ON THE RULING CLASS IN THE THAI POLITICAL SYSTEM.

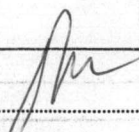
THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. WITHAYA SUCHARITHANARUGSE, Ph.d.

148 pp. ISBN. 974-634-058-1

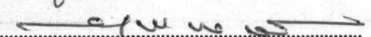
The purpose of this thesis is to study the views of Phrathepvisudhthimethee (Panya Nantha Bhikkhu) on the ruling class in the thai political system

It is found out that, in the Buddhistic view, the purpose of politics is not for the stability of the states or the government, but it must be for the people in the political system to know how to have self-rule, self protection and self control. The good government must promote a virtue and morality among people. It must be the government by Dharma. At the present, our rulers cannot get rid of their own interests. The solution is that the rulers must understand that Dharma and politics are the same thing. If the separation occurs, damage will ensue. Rulers must have Dharma, using Dharma as principle to solve problems. People must pay more attention to Dharma and practise it. Peace and happiness will prevail in the society which is the end of government.

ภาควิชา..... การปกครอง

ลายมือชื่อนิติ.....

สาขาวิชา..... การปกครอง

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

เป็นความภาคภูมิใจอย่างสูงที่ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเมื่อได้เขียนวิทยานิพนธ์ส่งมาจนกระทั่งเสร็จสิ้นขณะนี้ ซึ่งได้ผ่านปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ความรู้สึกมีดม่นเปื้อนหนายและท้อแท้ในบางครั้งก็กลับมาเป็นความภาคภูมิใจและความยินดียิ่งที่ข้าพเจ้าได้ก้าวเข้ามาในสถาบันนี้ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นได้ก็เพราะความเมตตา กรุณา ความรัก ความปรารถนาดี และความห่วงใยของผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะ อาจารย์วิทยา สุจริตธนารักษ์ อาจารย์สมบูรณ์ สุขสำราญ และอาจารย์พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่ได้คอยแนะนำท้วงติงตลอดจนชี้แนวทางแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุดคือ ความเมตตาที่ได้ให้กำลังใจมาโดยตลอดเวลาของการศึกษา ซึ่งข้าพเจ้ามีความซาบซึ้งและจะอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้าตลอดไป

นอกจากท่านอาจารย์ทั้งสามที่กล่าวมาแล้ว ยังมีท่านอาจารย์อีกหลายท่าน รวมทั้งเพื่อนร่วมสถาบัน เจ้าหน้าที่ของบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้คอยอำนวยความสะดวก ให้ข่าวสารต่าง ๆ เพราะด้วยหน้าที่การงานที่ต้องประจำอยู่ต่างจังหวัด แม้ข้าพเจ้าจะไม่ได้กล่าวนามของท่าน แต่ทุก ๆ สิ่งจะจารึกอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้าตลอดไป และขอกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน มา ณ โอกาสนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ธวัชชัย ธรรมรักษ์ .

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ประเด็นปัญหา	10
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	11
ขอบเขตของการศึกษา	11
วิธีการศึกษาวิจัย	12
สมมุติฐานในการศึกษา	12
นิยามศัพท์	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
แนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	14
1. การเมือง	14
2. ความคิดทางการเมือง	16
3. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐและจุดหมายของรัฐ	21
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองใน	
พุทธศาสนา	37
ขั้นตอนการนำเสนอ	54

บทที่

2. การก่อรูปความคิดทางการเมืองของท่านปัญญาชนภิกษุ	55
การก่อรูปความคิดในวัยต้น	58
การก่อรูปความคิดทางการเมืองในช่วงของ การเป็นสมณะ มาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2538)	64
3. ความคิดทางการเมืองของท่านปัญญาชนภิกษุ	76
ความคิดทางการเมือง	76
จุดหมายของการเมือง	77
การปกครองโดยธรรม	81
รูปแบบการปกครอง	84
ปัญหาการเมืองการปกครองไทย	90
4. ธรรมะกับผู้ปกครองไทย	105
ว่าด้วยชนชั้นผู้ปกครอง	105
คุณสมบัติของผู้ปกครอง	111
ข้าราชการก็เป็นชนชั้นผู้ปกครอง	128
5. บทสรุป	134
ข้อเสนอแนะ	139
รายการอ้างอิง	141
ประวัติ	148

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย